

Er ref/dnr: KN2024/01904

Vårt dnr: 2025/0086

Klimat- och näringslivsdepartementet
Energienheten
Moa Forstorp

Stockholm 17 juni 2025

Yttrande över Energimarknadsinspektionens rapport "Genomförande av artikel 27 i Energieffektiviseringsdirektivet i svensk rätt"

Sammanfattning

- Naturskyddsföreningen tillstyrker i huvudsak Energimarknadsinspektionens (Ei) förslag till genomförande av artikel 27 i energieffektiviseringsdirektivet (EED) i svensk rätt. Vi välkomnar särskilt att principen om energieffektivitet ges en tydlig och operativ roll i elnårsregleringen.
- Naturskyddsföreningen framhåller ett behov av att genomförandet av artikel 3 och 27 harmoniseras, främst genom en tydligare koppling mellan Ei:s och Energimyndighetens arbete.
- Naturskyddsföreningen menar att artikel 27 måste genomföras fullt ut till den 11 oktober 2025. Då måste föreskrifter vara på plats, dvs. att ikraftträdandet av de föreslagna lagändringarna inte är tillräckligt.
- Naturskyddsföreningen understryker vikten av att kommande föreskrifter om kostnadsnyttoanalyser beaktar samtliga relevanta samhällsnyttor (dvs. inte enbart klimatrelaterade nyttor).

Specifika synpunkter

Allmänna kommentarer

Sedan Energieffektiviseringsdirektivet beslutades av EU-parlamentet har vikten av energieffektiviseringen fortsatt bekräftats. Flera studier är relevanta för just energioverföringsinfrastruktur och illustrerar sambanden mellan elnäten och effektivisering i energisystemet.

1. Dagens stora förluster i elnätet innebär att elproduktion skulle kunna minska genom en effektivare överföring.
2. Effektivisering i resten av energisystemet leder till mindre behov av nätutbyggnad. Energieffektivisering minskar effektuttaget under topplasttimmar i elnätet. På EU-nivå skulle 44,2 miljarder euro i investeringskostnader för elnäten kunna sparas enbart tack vare effektiviseringsåtgärder i byggnader.¹

¹ [How Energy-Efficient and Flexible Buildings Can Help Reduce Peak Energy Demand and Benefit the European Energy System](#) (2024)

3. Mer flexibla nät och mer flexibel förbrukning minskar behovet av ny överföringsinfrastruktur, även med en bibehållen förbrukning. Energimyndigheten visar en stor potential för flexibilitet – större industrier kan vara flexibla med 5 till 15 procent av sin elanvändning.²
4. Beslut som fattas av elnätsföretagen, t.ex. nättariffer, påverkar användningen i hela energisystemet. Nya och mer styrande nättariffer har fått mycket uppmärksamhet under senaste året.³ ⁴ En bättre utformning av nättariffer kan exempelvis minska toppeffekten i distributionsnäten med över 20 procent.⁴

Naturskyddsföreningen välkomnar därför en gedigen rapport om genomförandet av artikel 27 i Energieffektiviseringsdirektivet (EED). Även om principen om energieffektivitet först (EE1), i enlighet med artikel 3 i samma direktiv, ska tillämpas även utanför energisektorn, är omvandling, överföring och distribution av energi en självklar och viktig del i en ambitiös implementering av principen med tanke på de knappt 10 TWh nätförluster som Ei:s rapport nämner (5.8.1 sida 85).

EU-kommissionen påminde i sin förra utvärdering av de nationella klimat- och energiplanerna (NEKP) att unionens ”strategy on energy efficiency is based on the ‘energy-efficiency-first principle, which makes energy efficiency a top priority in all policymaking.’”⁵ Trots detta och alla positiva effekter som medförs av energieffektivisering, konstaterar Kommissionen i maj 2025 i en granskning av Sveriges NEKP att ”Sweden did not specify how the energy efficiency first principle will be implemented or monitor its implementation”⁶. Sverige har tredje högst energianvändning per capita inom EU.⁷ Samtidigt har Sverige en av de minst ambitiösa politiska styrningarna för energieffektivisering.⁸ Den finns en stor outnyttjad effektiviserings- och flexibilitetspotential, inte minst i Sverige⁹, som EED syftar till att realisera, både för att minska utsläppen, underlätta elektrifiering, samt uppnå flertaliga andra positiva effekter för samhället.

Rapportens förslag

Artikel 27.1 EE1-principen för tillsynsmyndigheten

Naturskyddsföreningen tillstyrker att Ei som tillsynsmyndighet ges ett uttryckligt uppdrag att tillämpa EE1-principen i sina beslut om elnätsreglering. Detta är i linje med artikel 3 i direktivet och EU-kommissionens tolkning att energieffektivitet ska vara en överordnad princip i all energipolitik.

² Energimyndigheten [Industrins potential för flexibilitet kan bidra till ett hållbart energisystem](#) (2025)

³ CAN Europe [Powering the future: Balancing Grid Investments and Consumer Protection in Europe's Energy Transition](#) (2025)

⁴ SmartEn [A roadmap for cost-reflective electricity network tariffs in the EU](#) (2025)

⁵ [EUR-Lex - 52023DC0796 - EN - EUR-Lex](#) (2023)

⁶ [Commission Staff Working Document: Delivering the Union's 2030 energy and climate objectives - European Commission](#) (2025)

⁷ [Energy Visualisation Portal](#)

⁸ [EU countries scoring tool for energy efficiency indicators and policies | ODYSSEE-MURE](#)

⁹ Potential ligger mellan 20 och 25 terawattimmar (TWh) el till 2030 [Framtidens elektrifiering kräver energieffektivisering och smart energianvändning](#) (2023)

Även om Naturskyddsföreningen bedömer att Ei:s förslag är ett fullgott genomförande av artikel 27, föreslår föreningen att regeringen överväger ett genomförande som bygger på Energimyndighetens förslag om en ny lag för EE1-principen.¹⁰ Ett sådant alternativt genomförande skulle kunna leda till ett mer enhetligt genomförande. Energimyndigheten har parallellt med Ei:s arbete föreslagit en ny lag för EE1-principen samt att nya förordningar och föreskrifter detaljreglerar bl.a. ”energieffektivitetsbedömningar”. Här skiljer sig åtminstone ordvalet eftersom Ei skriver om ”kostnadsnyttoanalyser”.

Artikel 27.2 EE1 för nätföretagen

Naturskyddsföreningen stödjer förslaget att elnätsföretag ska tillämpa EE1-principen vid beslut om nätplanering, nätutveckling och vid större investeringar samt att dessa beslut ska föregås av kostnadsnyttoanalyser. För att EE1-principen ska få full effekt är det avgörande att dessa analyser utformas så att de inkluderar breda samhällsnyttor såsom minskad markanvändning, ökad biologisk mångfald, minskade transportbehov och förbättrad landskapsbild – i enlighet med EU-kommissionens riktlinjer.¹¹

Vi vill dock framhålla att även mindre investeringar kan ha stor påverkan på energieffektiviteten och att det därför bör övervägas att sänka tröskelvärdet som nu föreslås ligga på 100 miljoner euro.

Naturskyddsföreningen vill även betona vikten av att föreskrifterna om kostnadsnyttoanalyser harmoniseras med Energimyndighetens parallella arbete med artikel 3 i EED. En samordnad begreppsapparat och metodik är nödvändig för att uppnå en effektiv tillämpning. Energimyndigheten använder exempelvis inte begreppet kostnadsnyttoanalyser utan energieffektivitetsbedömning. Det finns ett behov av harmonisering både för begrepp och för föreskrifter om vad ska analyserna innehålla.

Även Elmarknadsutredningen¹² föreslår ett utökat krav på samhällsekonomiska bedömningar, som skulle kunna överlappa med de kostnadsnyttoanalyser som måste tas fram enligt EED.

Artikel 27.3 Nätförluster och energieffektivitet

Vi tillstyrker att elnätsföretag ska analysera och rapportera åtgärder för förbättrad energieffektivitet, inklusive förväntade energibesparingar. Det är viktigt att dessa analyser inte begränsas till tekniska åtgärder utan även inkluderar beteendepåverkande och systemeffektiva lösningar såsom efterfrågefleksibilitet och smarta nät.

¹⁰ Energimyndigheten ”Underlag för genomförande av delar av de omarbetade EU-direktiven om energieffektivitet, byggnadersenergiprestanda och förnybar energi Delredovisning med författningsförslag” (2024)

¹¹ [EUR-Lex - 32021H1749 - EN - EUR-Lex](#) (2021)

¹² [Spänning i tillvaron - Regeringen.se](#) (2025)

Artikel 27.4

Naturskyddsföreningen noterar att artikel 27.4 inte omfattas av Ei:s uppdrag och därför inte behandlas i rapporten. Trots detta vill vi understryka vikten av att även denna artikel beaktas i det fortsatta genomförandearbetet, och att inkludera artikel 27.4 i uppdraget hade gett en bättre helhetsbild av genomförandet av hela artikel 27.

Artikel 27.7 Nätavgifter

Elnätsavgifterna steg i genomsnitt 10,6 procent mellan 2024 och 2025.¹³ Det är därför avgörande att tarifferna utformas så att de möjliggör efterfrågefleksibilitet och främjar effektiv drift och utformning av elinfrastruktur. Naturskyddsföreningen anser exempelvis att höga fasta kostnader motverkar energieffektivitet, rörliga priser skapar bättre incitament att effektivisera. Även Elmarknadsutredningen berör nättariffer. Det finns därför ett behov av att beakta samtliga de förslag som lyfts i rapporter och utredningsbetänkanden.

Artikel 27.9 och 27.10 Kraftvärme

Dessa artiklar bekräftar att det skulle vara av stor nytta om fjärrvärmesektorn också följer EE1-principen, även om det är utanför artikel 27. Lokalisering nära efterfrågan på värme borde också utvidgas till energiintensiva industrier, eftersom växande mängder spillvärme kan komma med industrins klimatomställning, exempelvis vätgasproduktion.¹⁴

Konsekvensanalys

Det är positivt att Ei tydliggör resurserna som krävs för att genomföra artikel 27. Utan tillräckliga resurser riskerar energieffektivitet först-principen att förbli en skrivbordsprodukt. Som Ei konstaterar i sin rapport, finns stora delar redan i svensk lagstiftning, men en stor potential för effektivisering och flexibilitet är trots det outnyttjad. Tillräckliga resurser kommer att vara avgörande för en komplett efterlevnad av EE1-principen.

Naturskyddsföreningen anser att Ei:s rapport utgör ett gediget underlag för genomförandet av artikel 27 i EED. Vi vill dock understryka att lagändringar inte är tillräckliga i sig – föreskrifter, tillsyn och praktisk tillämpning måste säkerställa att EE1-principen får ett reellt genomslag i elnätsverksamheten. Helheten av genomförandet är därför svårbedömd eftersom mycket lämnas till föreskrifter. Tiden för att få ett fullständigt genomförande på plats i tid är knapp. Vi uppmanar till ett skyndsamt och ambitiöst genomförande och ser fram emot att följa det fortsatta arbetet.

Naturskyddsföreningen välkomnar att rapporten nämner de mångfaldiga positiva effekterna med att undvika utbyggnad av nya infrastruktur: markanvändning, resursanvändning, biologisk mångfald, mindre transportbehov, mindre påverkan på landskapsbild och mindre värdeminskningar för närboende (5.3 och 5.9). Detta är väl i linje med Kommissionens riktlinjer för att genomföra principen i

¹³ [Nils Holgersson | Ei](#) (2025)

¹⁴ Fossilfritt Sverige [Stor potential att nyttja mer restvärme i Sverige](#) (2025)

beslutsprocessen.¹¹ Naturskyddsföreningen utgår från att denna insikt fullt ut kommer till uttryck i kommande föreskrifter om kostnadsnyttoanalyser.

Detta remissvar har utarbetats av Antoine Baudoin, sakkunnig energi vid rikskansliet.

För Naturskyddsföreningen

Stockholm dag som ovan

David Kihlberg
chef för klimat och juridik

Kristina Östman
Enhetschef klimat